

Zielony Ład po pomorsku

MARZENA SOBCZAK

Dyrektor Departamentu Środowiska i Rolnictwa, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Europejski Zielony Ład stanowi bardzo ważny punkt odniesienia do przygotowywanej obecnie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Nowa strategia Unii Europejskiej nie jest jednak z perspektywy Pomorza podejściem rewolucyjnym, lecz wytyczającym raczej ścieżkę kontynuacji dotychczasowych wysiłków podejmowanych przez region. Jakiego typu działania są w tym kontekście planowane w najbardziej newralgicznych – ze środowiskowo-klimatycznego punktu widzenia – obszarach?

To, co Samorząd Województwa Pomorskiego będzie wdrażał w ramach Europejskiego Zielonego Ładu w nadchodzącej perspektywie finansowej Unii Europejskiej, jest kontynuacją realizacji celów ujętych w jeszcze aktualnej Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. Zielony Ład służy bowiem tak naprawdę wprowadzaniu rozwiązań zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, które mają doprowadzić UE do osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2050 r.

O takie rozwiązania zatroszczyliśmy się już w roku 2012, tworząc SRWP 2020 oraz regionalne programy strategiczne (RPS), a w szczególności RPS Ekoefektywne Pomorze. W ramach przygotowywanej obecnie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 będziemy te działania kontynuować, oczywiście z pewnymi korektami, wynikającymi z doświadczeń ostatnich lat, wskazujących np. na konieczność adaptacji do zmian klimatu nie tylko ze względu na ryzyko powodzi, ale i suszy, a także kładąc zdecydowanie większy nacisk na ochronę różnorodności biologicznej i rozwój odnawialnych źródeł energii.

Edukacja

To, co jest podstawą właściwej realizacji celów Zielonego Ładu, to wszechstronna edukacja ekologiczna, obejmująca wszystkie możliwe obszary, tj. gospodarkę odpadami, budowanie odporności na zmiany klimatu, działania na rzecz zachowania bogactwa przyrody, poprawę jakości środowiska, w tym jakości wód i powietrza, a także gospodarkę przestrzenną w zakresie zachowania naturalnych krajobrazów. Edukacja ta powinna być prowadzona wobec wszystkich grup społecznych – od dzieci do seniorów oraz firm: od tych najmniejszych, po największe. Wszystko po to, abyśmy podejmowali świadome decyzje, wybierając rozwiązania, które nie szkodzą środowisku lub które powodują najmniejszy negatywny na nie wpływ.

Podstawą właściwej realizacji celów Zielonego Ładu jest wszechstronna edukacja ekologiczna, obejmująca wszystkie możliwe obszary, dotycząca zarówno mieszkańców, jak i biznesu.

Rozwój przestrzenny

Aby skutecznie realizować cele Zielonego Ładu, będziemy zwracać uwagę na harmonijny rozwój przestrzenny, zapewniający pozostawienie miejsca dla zieleni – tej naturalnej, a tam, gdzie to już niemożliwe – urządzonej.

Wszak sami przecież chcemy żyć i odpoczywać w miejscach, które pozwalają nam na kontakt z naturą. W naszym województwie kładziemy nacisk na przywracanie różnorodności biologicznej poprzez m.in. renowację dolin i koryt rzecznych, co zarazem jest działaniem służącym przywróceniu pierwotnej retencji, przekładającej się z kolei na zwiększanie odporności na zmiany klimatu.

Gospodarka wodno-ściekowa

Konsekwencje zmian klimatu, które w naszym województwie zaczęliśmy już doświadczać, to przede wszystkim nagłe, bardzo silne i niebezpieczne zjawiska atmosferyczne, takie jak chociażby tragiczna nawałnica z 11/12 sierpnia 2017 r. Mamy również powodzie błyskawiczne w obszarach zurbanizowanych (głównie w Gdańsku i Gdyni), gdzie za sprawą wyjątkowo obfitych i długo trwających deszczów dochodzi do bardzo niebezpiecznych sytuacji. Ograniczenie ich negatywnych skutków będzie możliwe dzięki rozwojowi błękitno-zielonej infrastruktury. Ma ona zapewnić nie tylko lepszy mikroklimat w miastach, ale przede wszystkim naprawić szkody, jakie nastąpiły w wyniku wprowadzenia bardzo gęstej zabudowy, z mnóstwem szczelnych powierzchni: parkingów, placów, ulic, wyposażonych co prawda w kanalizację deszczową, ale jednak zupełnie niewydolną w przypadku obfitych i długo trwających deszczów. To jest cena, którą płacimy za zlikwidowanie naturalnej retencji, a którą to retencję musimy teraz odbudować.

“ **Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury zapewni nie tylko lepszy mikroklimat w miastach, ale też naprawi szkody, jakie nastąpiły w wyniku wprowadzenia bardzo gęstej zabudowy, z mnóstwem szczelnych powierzchni: parkingów, placów, ulic, wyposażonych co prawda w kanalizację deszczową, ale jednak zupełnie niewydolną w przypadku obfitych i długo trwających deszczów.**

W obszarach nadmorskich występuje jeszcze problem spiętrzania się wód przybrzeżnych na skutek silnych, północnych wiatrów, co skutkować może wdzieraniem się wody w głąb lądu. W przypadku Żuław Wiślanych, gdzie nie ma możliwości ochrony przed zalaniem bez sprawnej infrastruktury przeciwpowodziowej, konieczna jest kontynuacja kompleksowego programu ich zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Jednakże samorząd województwa nie ma obecnie żadnych kompetencji w tym zakresie, ze względu na fakt, że wszystkie zadania marszałków województw z początkiem 2018 r. przeszły na Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Zamierzamy konsekwentnie realizować pozostałe zaległości w gospodarce wodno-ściekowej. Pomimo że nasze województwo jest na pierwszym miejscu, jeśli chodzi o procentowy udział korzystających z oczyszczalni ścieków i na drugim miejscu w przypadku podłączenia do kanalizacji, to do tej pory nie wszystkie aglomeracje tzw. ściekowe spełniają wymagania unijne. Poza tym zwracamy uwagę na obszary poza aglomeracjami, czyli tereny z zabudową rozproszoną, bez kanalizacji, gdzie trzeba wdrożyć jeszcze szeroko rozwiązania w postaci małych, lokalnych lub indywidualnych oczyszczalni ścieków. Te brakujące elementy przekładają się na jakość wód, choć to zanieczyszczenia obszarowe z terenów rolniczych są w znaczącej większości przyczyną złego stanu wód powierzchniowych.

Ponadto, chcemy zadbać o właściwą jakość wody pitnej dla mieszkańców całego województwa, a w szczególności o te najmniejsze, gminne ujęcia, gdzie jakość dostarczanej wody nie spełnia obowiązujących norm. Konieczne będą także działania nakierowane na oszczędność wody poprzez ograniczenie jej strat w wodociągach, w tym w Centralnym Wodociągu Żuławskim.

Gospodarka odpadami

W Polsce po 1989 r. – wygłodniali po latach niedoborów – bardzo szybko przeszliśmy do stanu rozhulanego konsumpcjonizmu. Trwa on nadal, generując olbrzymie ilości odpadów, za których zagospodarowanie, jako mieszkańcy, musimy coraz więcej płacić. Tymczasem nadal nie mamy wystarczającej liczby zakładów zajmujących się recyklingiem oraz systemu wspierania rozwoju sieci wytwarzania surowców pozyskiwanych z odpadów – brak jest realnej „rozszerzonej odpowiedzialności producenta”. Dodatkową trudność stanowi fakt, że mamy też problemy z prawidłowym segregowaniem odpadów powstających w naszych domach. Aby doprowadzić do zmniejszenia się ilości śmieci, trzeba podjąć cały szereg działań, które uwzględniliśmy w projektach dokumentów strategicznych naszego województwa.

Powietrze

W tym roku wiele uwagi poświęciliśmy kwestii poprawy jakości powietrza za sprawą m.in. programów ochrony powietrza oraz tzw. uchwał antysmogowych. Zawarte w nich propozycje działań to przede wszystkim usuwanie przestarzałych kotłów grzewczych, podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej lub gazowej, a na terenach gdzie to jest niemożliwe – wprowadzanie niskoemisyjnych pieców na paliwo stałe i ciekłe lub ogrzewania za pomocą odnawialnych źródeł energii. Należy zwrócić uwagę na konieczność wykonania uprzedniej termomodernizacji budynków, aby były one jak najbardziej energooszczędne.

Obszarem, w którym możemy jeszcze znacząco obniżyć emisję gazów cieplarnianych, a jednocześnie zanieczyszczeń w postaci szkodliwych dla zdrowia pyłów, jest sektor transportu. Nasze działania dotyczące mobilności będą nakierowane na: wykorzystanie taboru niskoemisyjnego, w tym zeroemisyjnego, rozwój współdzielonych środków transportu, upowszechnianie aktywnego przemieszczania się, a także rozwój infrastruktury elektromobilności i paliw alternatywnych.

Zielona energetyka

Ostatnim kierunkiem działań jest bezemisyjna produkcja energii, czyli energia ze źródeł odnawialnych. Na Pomorzu mamy dobre warunki do produkcji energii elektrycznej zarówno z wiatru jak i słońca. Dlatego stawiamy na dalszy rozwój rozproszonej energetyki odnawialnej, która nie wielkością źródeł, lecz ich ilością spowoduje efekt dużego przyrostu wytwarzanej energii. Obecnie już ponad 51% energii elektrycznej produkowanej w naszym regionie stanowi energia z OZE, a 86% tej energii wytwarzają farmy wiatrowe. Jednakże produkcja energii ze wszystkich źródeł w województwie zaspokaja tylko niespełną połowę naszych potrzeb, dlatego istotne są także działania polegające na tworzeniu wysp energetycznych, klastrów energii i spółdzielni energetycznych. Ponadto mamy niewykorzystaną rezerwę w obszarze morskiej energetyki wiatrowej. Inwestycje w tym kierunku spowodowałyby spektakularny wzrost produkcji prądu, który byłby przesyłany na terenie naszego regionu, ale warunkiem koniecznym jest wcześniejsza rozbudowa systemu elektroenergetycznego. Realizacja tychże przedsięwzięć nie leży jednak w gestii samorządu województwa, a władz centralnych, co nie zmienia faktu, że jako samorząd staramy się przygotować do tych inwestycji w aspekcie kreowania lokalnego biznesu.

Na Pomorzu mamy dobre warunki do produkcji energii elektrycznej zarówno z wiatru jak i słońca. Dlatego stawiamy na dalszy rozwój rozproszonej energetyki odnawialnej, która nie wielkością źródeł, lecz ich ilością spowoduje efekt dużego przyrostu wytwarzanej energii.

O autorce

Marzena Sobczak – Dyrektor Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. W latach 2013-2018 Członek Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Wcześniej pracowała m.in. w Zarządzie Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku oraz w Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Absolwentka Wydziału Hydrotechniki Politechniki Gdańskiej.

